

We hebben geen geld, dus moeten we nadenken

Bojana Cvejić | *vertaald door Elke Van Campenhout*

Heeft iemand je ooit al gesproken over ‘speculatief pragmatisme’? Wel, als je denkt dat dit niet bepaald een buzzword is omdat het alleen een belletje doet rinkelen bij filosofen en theoretici, zal het je verbazen dat het een gedachtegoed is dat voor heel wat meer mensen belangrijk is. In het bijzonder voor die mensen die vandaag weigeren toe te geven dat ze door enige ideologie gestuurd worden: bedrijfsmensen, artiesten, jongeren, voorvechters van radicale experimenten, verlichte bekeerlingen van de post-9/11 angst- en veiligheidsrage die zich inpassen in een opdoemende horizon van risico en ontdekking, mensen van rechts en links. Maar wat betekent ‘speculatief pragmatisme’? Is het een filosofische doctrine of een vuistregel van het gezond verstand?

Laat ons de samenstelling eens uit mekaar halen: ‘pragmatisme’ + ‘speculatief’, vanuit een prefilosofisch perspectief. Als we onder ‘pragmatisme’ doorgaans een benadering van de waarheid verstaan –waarbij de waarheid iets is dat je gelooft en dat waar *wordt* door de verificatie van zijn gevolgen, van waar het toe dient of hoe het ingezet kan worden– dan dient ‘speculatie’ om dit pragmatisme (dat zich bezig houdt met de context en de effecten van het hier en nu) de mogelijke, potentiële of wenselijke toekomst in te katapulteren. Je kan bijvoorbeeld speculeren op de uitkomst van je investeringen in aandelen, of je kan op een andere manier hopen op winst met het risico van verlies. Als onderzoeker speculeer je, iedere keer als je een methode ten gelde maakt of toepast, of deze methode tot het gewenste resultaat zal leiden, of misschien de hypothese zal tegenspreken, of ook maar iets zal teweeg brengen. Speculeren zou dan betekenen dat je een gedachte hanteert als een overtuiging of een geloof in een bepaalde uitkomst zonder dat je daar harde bewijzen voor hebt. Maar door op een *pragmatische* manier te speculeren, bescherm je je niet enkel tegen illusies of wensdromen, maar creëer je ook een perspectief op een situatie, een verplichting om de effecten die een speculatie, een gedachte, een beslissing, een methode in een concrete situatie zullen hebben, onder ogen te zien.